

Обставини справи

Справа загалом стосувалася стверджуваного порушення права заявника на повагу до його приватного життя за статтею 8 Конвенції у зв'язку з публікацією його фотографій і відхилення національними судами його вимог.

Після публікації реклами, спрямованої на пошук сурогатної матері, в загальнонаціональній щоденній газеті заявник установив, що він став об'єктом телевізійного репортажу, у якому було таємно записано його зустрічі з нібито потенційною сурогатною матір'ю. Після цього була друкована й онлайн-публікація статті «Торгівля ненародженими дітьми» в популярній щоденній газеті загальнонаціонального охоплення. У ній описувалась історія заявника в тому вигляді, в якому вона була подана в телевізійному репортажі: публікація містила інформацію про його приватні справи і фотографії з репортажу, зроблені без його згоди. Хоча заявникові вдалося успішно подати позов на захист своєї особистої недоторканності проти словацького телебачення, позов проти видавця газети було відхилено.

Заявник вказував, що відхилення його позову проти видавця газети становило втручання у його право на повагу до приватного життя, гарантоване статтею 8 Конвенції.

Оцінка Суду

Питання в цій справі полягало в тому, чи дотримали національні суди справедливого балансу між захистом приватного життя заявника та свободою вираження поглядів відповідача. Тому Суд у світлі обставин цієї справи розглянув питання того, чи рішення, ухвалені національними судами згідно з їхньою свободою розсуду, відповідали критеріям, викладеним в усталеній практиці Суду. Зокрема, Суд розглянув такі застосовні критерії:

(а) Наскільки добре відомі заявник, його поведінка до публікації статті та суть питання

Національні суди, серед іншого, дійшли висновку, що, публікуючи рекламу, заявник вирішив вийти на публічну арену, а тому мав би очікувати на значну увагу суспільства, тим більше, що його особа вже була розкрита в телевізійному репортажі. Проте єдиний факт того, що заявник як звичайна особа скористався рекламою, не може слугувати аргументом на користь зменшення захисту, що мав би бути йому наданий за статтею 8 Конвенції. Заявник не був публічною чи такою, що має бути висвітлена, фігурою в розумінні усталеної практики Суду, не прагнув публічного висвітлення, окрім розміщення реклами, що свідчило лише про його готовність удатися до комерційного сурогатного материнства за умов конфіденційності. Він не міг підозрювати, що, говорячи з особою, яка з ним зв'язалась як потенційна сурогатна мати, ризикує бути зафіксованим з розкриттям своїх намірів і особи в ЗМІ. Тому оцінка попередньої поведінки заявника була помилковою.

Що стосується суті питання, то стаття розкривала деякі деталі приватного життя заявника. Водночас з огляду на згадку в публікації участі лікарів (без імен), які надавали допомогу в штучному заплідненні та фальсифікації документів, і відсутність законодавства, яким би врегульовувалася ця діяльність, Суд погодився з висновком національних судів, що стаття мала за мету інформування суспільства про спірне питання сурогатного материнства, яке мало суспільний інтерес.

(b) Зміст, форма та наслідки статті

Стаття містила деякі деталі минулого заявника, його намірів та зміст розмов з удаваною сурогатною матір'ю. Він висловив обурення з приводу того, що хоча торгівля ненародженими дітьми в Словаччині є незаконною, він не міг бути покараний за свої дії. Національні суди дійшли висновку, що стаття не містила будь-яких грубих чи вульгарних висловів, спрямованих на дискредитацію заявника або створення скандалу стосовно нього, і що критичні оціночні судження, які містить стаття, посилались на інформацію, яка хоч і не була достатньо точною, проте була правдивою по суті. Хоча в цій статті заявник був зображений переважно в негативному й несприятливому для нього світлі, це саме по собі не призвело до порушення його права на повагу до приватного життя.

(c) Внесок в обговорення, що становлять суспільний інтерес

Визначення предмета, який становить загальний інтерес, залежить від обставин справи. У цій справі і при оцінці цієї публікації загалом стаття може розглядатись як така, що написана в межах обговорень, які, імовірно, мали значний інтерес для суспільства. Хоча в статті мало йшлося про явище сурогатного материнства в цілому, її опублікували через два дні після телевізійного репортажу який, на думку Уряду, викликав «суспільну бурю», і тому була тісно пов'язана в часі із цими подіями.

Проте щодо потенційного внеску до обговорень, що становлять суспільний інтерес, пов'язаного з публікацією фотографій заявника ані в статті, ані в матеріалах справи не міститься жодних аргументів, якими б обґрунтовувалися будь-які загальні інтереси в рішенні журналіста додати фотографії заявника без будь-яких застережних заходів, таких як маскування обличчя заявника. З урахуванням того, що заявник не був відомим суспільству (за винятком телевізійного репортажу), не було жодних підстав вважати, що публікація мала будь-яку невід'ємну інформативну цінність чи була належним чином використана. Національні суди також не мотивували свої висновки тим, що публікація фотографій була необхідною для цілей новин за змістом статті 12 § 3 Цивільного кодексу, будь-якими переконливими аргументами. Тому хоч у цій статті розглядалося питання суспільного інтересу, використаний засіб для підготовки статті, особливо публікація великих за розміром фото заявника, навряд чи міг сприяти будь-яким обговоренням цього питання.

(d) Обставини, за яких були зроблені фото

ЄСПЛ повторив, що завдання з поширення інформації обов'язково передбачає «обов'язки і відповідальність», а також обмеження, які преса має сама собі спонтанно встановлювати. У цій справі національні суди, очевидно, надали особливої важливості факту того, що особистість заявника вже була розкрита в телевізійному репортажі. Варто визнати, що цей фактор може враховуватись у процесі урівноваження та призводити до висновку про відсутність необхідності обмежувати розкриття особистих даних. Водночас факт того, що інформація вже є надбанням суспільства, зовсім не означає, що вона позбавляється захисту за статтею 8 Конвенції, особливо якщо відповідна особа не розголошує таку інформацію й не дає на це згоду. Тому, незважаючи на те, що ця інформація вже була відома суспільству, подальше поширення такої «публічної інформації» все ще потрібно було урівноважувати з правом заявника на недоторканність приватного життя; недоторканність приватного життя також означає запобігання втручанню.

Не оскаржувалось і було чітко зрозуміло з телевізійного репортажу те, що журналістка зв'язалась із заявником під удаваними підставами і зробила записи прихованою камерою без інформування про це заявника чи отримання його згоди. Заявник також не давав згоду на публікацію фотографій. Оскільки він не міг розраховувати на те, що його буде записано або про нього будуть говорити публічно і що він не буде добровільно співпрацювати зі ЗМІ, його обґрунтовані очікування стосовно приватного життя були вагомим, хоч і не обов'язково вирішальним фактором. Крім цього, було встановлено, що матеріали про заявника були отримані незаконно й транслювались у порушення закону. Однак цей факт не був узятий до уваги національними судами. Також суди не оцінили, чи діяв журналіст добросовісно, з необхідною ретельністю та запобіжними заходами при поширенні матеріалів з іншого ресурсу. Обставини, за яких були зроблені відповідні фото, мали б попередити журналіста та видавця газети про необхідність обережного використання такого матеріалу, щоб не поширювати його без маскування чи замилування обличчя заявника.

З урахуванням наведеного, зокрема помилкової оцінки попередньої поведінки заявника, нерозгляд способу отримання фото і, що більш важливо, оцінки внеску в обговорення питання публічного інтересу шляхом поширення нерозмитих фото заявника, національні суди не урівноважили конкуруючі інтереси у світлі усталеної практики Суду. За цих обставин та незважаючи на свободу розсуду національних судів у цій сфері, держава не дотримала своїх позитивних зобов'язань за статтею 8 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 1 липня 2021 року й набуло статусу остаточного 1 жовтня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.